

DE MYTHISCH-IMAGINAIRE REIS
VAN DE ZOT TOT AAN DE WERELD

Een creatieve psycho-analytische Tarotcursus

Een korte geschiedenis

Een werkboek van Sarah Timmermans

www.sarahtimmermans.com

De Tarot en zijn verhaal kan je op twee manieren bekijken: op een historische, wetenschappelijke manier, die ergens begint aan het einde van de 14de eeuw, en op een mythische, archetypische manier, die hoogstwaarschijnlijk teruggaat naar de oude Egyptenaren of zelfs daarvoor, naar het begin der tijden.

Historiek

De wetenschappelijke geschiedenis van het Tarot begint met kaartspelen op het einde van de 14de eeuw. Waarschijnlijk brachten Egyptische slaven/militairen de kaarten naar onze contreien. Zij gebruikten kaarten met kleuren die erg leken op de kleuren van het Tarot (zwaarden, staven, bekers en munten). Het eerste bewijsstuk van het bestaan van speelkaarten is een verbod op het gebruik ervan in 1367, in het Zwitserse Bern. Vanaf 1377 zijn er duidelijke bewijsstukken dat speelkaarten wijdverspreid waren in Europa.

De eerste bekende Tarotkaarten zijn gemaakt rond 1440 in Milaan. Op dat moment werden ook de 'trionfkaarten' of 'troefkaarten' toegevoegd (*carte da trionfi*), wat theatrale (vaak religieuze) representaties waren die populair waren in de Renaissance. Sommigen van die triomfkaarten zijn daarna verder opgenomen in de grote arcanakaarten. De oudste overgeleverde Tarotkaarten komen uit vijftien onvolledige decks uit het midden van de 15de eeuw, waarschijnlijk geschilderd door Bonifacio Bembo voor de Visconti-Sforza familie, de heersers van Milaan. Dit 'Visconti-Sforza'-Tarot, dat op vrij grote schaal voor die tijd gereproduceerd is, weerspiegelt de traditionele iconografie van die tijd.

Handbeschilderde Tarotkaarten werden niet massaal gemaakt omwille van de tijd en de kost en waren toen ook enkel toegankelijk voor de hogere klassen. Pas na de introductie van de drukpers midden 15de eeuw werd massaproductie mogelijk. Het bekendste Tarotspel uit dit tijd is de Tarot de Marseille. Ondanks vele preken van de kerk tegen het kwaad dat deze kaarten zouden konden veroorzaken, werd het gebruik ervan door de overheid niet echt vervolgd.

Het oorspronkelijke doel van Tarotkaarten was gewoon spelen met kaarten, waarvan de eerste spelregels terug te vinden zijn in het manuscript van Martino da Tortona, nog voor 1425. Bij het invoegen van de 'troefkaarten' voegde men een set kaarten toe die golden als sterker dan de gewone kaarten. Hiermee kon men dan 'introeven'. Deze rol werd in latere gewone kaartspelletjes overgenomen door bijvoorbeeld één kaartkleur als troeven aan te wijzen. Maar oorspronkelijk was deze rol weggelegd voor de 'troefkaarten' (of later: grote arcana).

Daarnaast kreeg de Tarot ook een ander doel: de divinatie of een mystieke rol. Voor divinatie met behulp van speelkaarten is in 1540 al een bewijs gevonden in het boek *De orakels van Francesco Marcolino da Forli*, waarin eenvoudige orakels door middel van het trekken van een kaart worden beschreven, al wordt dan aan de kaart zelf geen voorspellende betekenis

toegekend. Manuscripten uit 1735 en 1750 geven eenvoudige betekenissen en systemen voor het leggen van de kaarten voor waarzeggerij weer. Tarot werd echter pas op grote

schaal door mystici, occultisten en geheime genootschappen geadopteerd vanaf de 18de en 19de eeuw. In 1781 publiceerde een zekere Antoine de Gébelin, een Zwitserse geestelijke en vrijmetselaar, een esoterische studie over religieuze symboliek en haar overleving in de moderne wereld. Gébelin beweerde dat de symboliek van de Tarot de Marseille de mysteries van Isis en Thoth representeerde. Gébelin schreef dat de naam "Tarot" afkomstig zou zijn van de Egyptische woorden *tar*, "koninklijk" en *ro*, dat "weg" betekent, waardoor de Tarot een "koninklijke weg" naar wijsheid zou tonen.

Hij schreef ook dat de zigeuners, die de eersten waren om de kaarten voor waarzeggerij te gebruiken, afstammelingen waren van de oude Egyptenaren en als nomadisch volk de kaarten in Europa hadden geïntroduceerd. Latere egyptologen zouden niets in de Egyptische taal vinden dat de Gébelins beschrijvingen kon ondersteunen. Vanaf deze tekst echter is het verhaal van de Tarot zijn eigen leventje beginnen leiden binnen de esoterische kringen. Duizenden boeken zijn hierover geschreven met pogingen tot het bewijzen van deze onbestaande traditie. Het woord Tarot kwam plots ook uit het Indo-Tartaars (*tan-tara: zodiak*), uit het Hebreeuws (*tora: wet*), uit het Latijns (*rota: wiel; orat: praat*), het Sanskriet (*tat: het alles; tar-o: ster*), het chinees (*tao: ondefinieerbaar principe*) enz ... Verschillende etnische groepen, religies en geheime genootschappen hebben beweerd dat de oorsprong van de Tarot bij hen lag: zigeuners, Joden, Christenen, Islamieten, Vrijmetselaars, Alchemisten, kunstenaars (Dali), goeroes (Osho), ... enz ... .

Tot op de dag van vandaag blijft de Egyptische overgeleverde geheime leer bijzonder populair binnen occulte kringen. Elk nieuw set kaarten bevat de subjectieve blik van de auteurs, hun manier van kijken op de wereld, hun vooroordelen, de grenzen van hun bewustzijn... In de Tarot vind je invloeden van het Oude Testament, van de Evangelien, de Apocalyps, het tantrisme, de Yi Jing, de Azteken Codex, Grieks-Latijnse mythologie ...

Als we eerlijk zijn weet niemand wie de Tarot heeft gecreëerd, noch hoe, noch waar. Niemand weet wat het woord eigenlijk betekent, noch uit welke taal het komt. Men weet ook niet of de Tarot echt een ontstaansdatum heeft of meer het resultaat is van een langzame evolutie.

De kaarten zouden eigenlijk net zozeer het werk kunnen zijn van meerdere auteurs in plaats van één geïnitieerde. De oudste versies van de kaarten zijn zelfs zo goed gemaakt, dat dit hoogstwaarschijnlijk het geval is. Laten we ons een ander ontstaan van de Tarot verbeelden, laten we teruggaan naar het jaar 1000 of zelfs daarvoor. Tijdens deze periode leefden verschillende religies in het zuiden van Frankrijk en in Spanje naast elkaar: de Islam, het Christendom en het Jodendom. Ze respecteerden elkaar. Het is mogelijk dat de wijzen van elk van deze stromingen bij elkaar te rade zijn gegaan wanneer ze voelden dat hun religies het sacrale zouden verliezen en enkel dogmatische machines zouden worden waardoor de sacrale wijsheid verloren zou gaan. Om deze te bewaren, tekenden ze hem neer in een eenvoudig set kaarten waardoor de sacrale wijsheid de duisternis van de geschiedenis zou overleven. Hierdoor werd de Tarot een soort collectief geheugen van eeuwenoude tradities en kennis en een bron van symboliek uit allerlei stromingen.

Wie weet ...

Mythische, archetypische geschiedenis

Ondanks het feit dat de geschiedenis ons kaarten heeft geschonken die 'slechts' teruggaan naar de late Middeleeuwen, zou je kunnen stellen dat de Tarot een nog oudere geschiedenis heeft. Eentje die teruggaat naar het begin der tijden. Er zijn namelijk parallellen te trekken tussen deze kaarten, alchemistische afbeeldingen (die ook uit de Middeleeuwen stammen) en het oude Egypte of zelfs daarvoor.

Als je naar de basis van heel het symbolisch verhaal wil gaan, zegt een bepaalde theorie – die zijn wortels heeft bij grote denkers zoals Plato, en die later zijn overgenomen door grote psychologen zoals Carl Jung - dat je heel eenvoudig kan stellen dat de mensheid zich baseert op een aantal archetypes waaruit hij put om keer op keer soortgelijke personages te creëren en soortgelijke verhalen te vertellen. Maar dus ook om soortgelijke beelden te tekenen of kunst te creëren.

Archetypes zijn grote ideeën of concepten die eigenlijk geen afbeelding, noch een echte omliggende definitie bevatten. Het zijn een soort geïdealiseerde oermodellen die de grondslag vormen voor latere varianten. Die latere varianten zijn dan de archetypische beelden die we erop plakken. Carl Jung omschreef het als universele, archaïsche symbolen en beelden die uit het collectief onbewuste komen. Ze zijn een soort aangeboren kennis, afkomstig van een totale som van menselijke geschiedenis, die dan

ons bewust gedrag sturen. Over archetypes, wat niet zo'n eenvoudige materie is, vertel ik wat meer in de eerste introductie-module van de cursus.

De mens is doorspekt met die archetypes. We leven, spreken en handelen ernaar. En dus ... we zetten ze ook neer in symbolen en kunst. En dit sinds het begin der tijden. De mens heeft zijn kennis over de wereld altijd al willen doorgeven aan de ander of de

volgende generatie. Nu doen we dat door te schrijven (of zelfs te filmen), maar er is een tijd geweest dat dat werd gedaan door te tekenen. Niet alleen omdat we niet konden schrijven, maar misschien ook omdat een beeld soms meer bevat dan 1000 woorden. Egyptenaren gebruikten hiërogliefen waarbij elke tekening eigenlijk een hele wereld bevatte. Er bestond niet zoiets als het alfabet, maar eerder een reeks tekens die steeds een begrip aantoonde en die stuk voor stuk te lezen waren met een hele achtergrond erbij.

Later zijn alchemisten dit hiërogliefen-principe gaan kopiëren door afbeeldingen te tekenen waarin symbolisch een hele wijsheid, een hele kennis en een heel verhaal zat. Alchemistische tekeningen zijn daarom vreemd en vaak vinden mensen ze zelfs lelijk. Het zijn bevreemdende taferelen met elementen zoals vuur en water, maar ook met draken of lichamen met twee hoofden. Als je er niets van kent, dan voel je meestal enkel afschuw of onbegrip. Maar wanneer je enige kennis krijgt van de symbolen die erin verstopt zitten en dus ook van het verhaal dat verteld wordt, dan krijg je de schoonheid van wat er staat te zien.

Stel nu dat de Tarot eigenlijk zo'n beelden zijn: een soort vreemde, alchemistische beelden, beelden waarin een menselijke wijsheid op een verhalende, symbolische manier wordt verteld. Dan bezit de Tarot eigenlijk wijsheid van eeuwen terug. Dan is het ontstaan van de Tarot verder te zoeken dan de materiële papieren kaarten. Dan is de Tarot eigenlijk de zoveelste weergave van de grote menselijke thema's die met ons meereizen... al eeuwen lang. Dan heeft de Tarot dezelfde functie als die van de mythologie, van de astrologie, van sprookjes en legenden: het levend houden van ons mens-zijn, van onze symboliek, van onszelf als mythisch wezen.

Tijdens deze cursus gaan we samen op zoek naar de symboliek in elke afbeelding en naar de symboliek van de structuur van de Tarot. Want niet enkel elke kaart heeft een verhaal, ook het geheel van alle kaarten vertelt iets.

Structuur

De Tarot is een spel kaarten dat bestaat uit 78 kaarten: 22 grote arcana, 16 koninklijke arcana en 40 kleine arcana ... en ook één gemeenschappelijke achtergrond.

De 16 koninklijke en 40 kleine arcana zijn terug te vinden in het gewone kaartspel. Er zijn 4 'kleuren' (symbolen) met van elk een kaart van 1 tot 10 en van elke kleur vind ook je nog 'hofkaarten': een koning, een koningin, een ridder en een page (of prins en prinses). De kleuren zijn:

- Zwaarden
- Staven (of Stokken)
- Bekers
- Munten (of Pentakels)

De 22 grote arcana kaarten zijn 22 kaarten met elk een naam (behalve de 13de kaart, die had in de Tarot de Marseille oorspronkelijk geen naam):

0. De Zot
1. De Magiër
2. De Hogepriesteres
3. De Keizerin
4. De Keizer
5. De Hiërophant (soms ook de Hogepriester genoemd)
6. De Geliefde
7. De Zegewagen
8. De Rechtvaardigheid
9. De Kluizenaar (soms ook de Heremiet genoemd)
10. Het Rad van Fortuin

11. De Kracht
12. De Gehangene
13. ... (deze kaart heeft oorspronkelijk geen naam en wordt dus meestal de 'kaart zonder naam' genoemd, maar wordt soms ook 'de dood' genoemd omwille van de afbeelding)
14. De Gematigdheid
15. De Duivel
16. De Toren
17. De Ster
18. De Maan
19. De Zon
20. Het Oordeel (soms ook het Laatste Oordeel, of nog mooier de Hergeboorte genoemd)
21. De Wereld (soms ook het Universum genoemd)

Bronnen:

- Huson, P. (2004). *Mystical Origins of the Tarot: From Ancient Roots to Modern Usage*. Rochester, Vermont, US: Inner Traditions Bear and Company.
- Jodorowsky, A. & Costa, M. (2010). *La voie du Tarot*. Parijs, Frankrijk: Ed. J'ai Lu.
- Pollack, R. (2011). *Tarotwijsheid, de tarotkaarten ontcijferd*. Haarlem, Nederland: Uitgeverij Altamira.
- Tarot. In *Wikipedia*. Geraadpleegd op 20 augustus 2020, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tarot>